

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

17. září 2014*

„Řízení o předběžné otázce — Hospodářská soutěž — Státní podpory — Článek 107 odst. 1 SFEU — Pojem ‚podpora‘ — Záruky, které veřejný podnik poskytl bance za účelem poskytnutí úvěru třetím osobám — Záruky, které ředitel tohoto veřejného podniku poskytl vědomě v rozporu s ustanoveními stanov uvedeného podniku — Presumpce nesouhlasu veřejného subjektu, jenž je vlastníkem uvedeného podniku — Přičitatelnost záruk státu“

Ve věci C-242/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) ze dne 26. dubna 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 29. dubna 2013, v řízení

Commerz Nederland NV

proti

Havenbedrijf Rotterdam NV,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsdkyně senátu, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot a A. Arabadžev (zpravodaj), soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 13. března 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Commerz Nederland NV R. Wesselingem, advocaat,
- za Havenbedrijf Rotterdam NV E. Pijnacker Hordijkem a A. Kleinhoutem, advocaten,
- za nizozemskou vládu M. Noort a M. Bulterman, jako zmocněnkyněmi,
- za Evropskou komisi P.-J. Loewenthalem a S. Noëem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. května 2014,

* Jednací jazyk: nizozemština.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 107 odst. 1 SFEU.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi Commerz Nederland NV (dále jen „Commerz Nederland“) a společností Havenbedrijf Rotterdam NV (dále jen „Havenbedrijf Rotterdam“), podnikem provozujícím přístav, jejímž jediným vlastníkem je město Rotterdam, předmětem sporu je zejména platnost záruk, které byly jménem Havenbedrijf Rotterdam a v rozporu se stanovami tohoto podniku poskytnuty jediným jednatelem tohoto podniku společností Commerz Nederland proto, aby posledně uvedená poskytla třetím osobám úvěrový rámec.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 3 Smlouvou ze dne 5. listopadu 2003 poskytla Commerz Nederland společnosti RDM Vehicles BV (dále jen „RDM Vehicles“) úvěrový rámec ve výši 25 milionů eur, který byl určen k financování výroby obrněného vozidla. Téhož dne poskytl ředitel Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam (dále jen „GHR“), podniku provozujícího přístav, který představuje službu města Rotterdam, záruku, kterou GHR ručil Commerz za to, že RDM Vehicles splní závazky vyplývající z poskytnutého úvěru.
- 4 Dne 1. ledna 2004 byl provoz přístavu začleněn do společnosti Havenbedrijf Rotterdam, jejímž jediným společníkem bylo v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení město Rotterdam.
- 5 Dne 4. června 2004 bývalý ředitel GHR a jediný jednatel společnosti Havenbedrijf Rotterdam poskytl jménem posledně uvedené společnosti záruku ve prospěch společnosti Commerz Nederland za úvěr poskytnutý RDM Vehicles. Commerz Nederland se za to vzdala svých práv vyplývajících ze záruky, kterou poskytl GHR.
- 6 Podle „právních posudků“ ze dne 10. listopadu 2003 a ze dne 4. června 2004, které pro Commerz Nederland vypracovala advokátní kancelář, představují záruky poskytnuté jménem GHR a Havenbedrijf Rotterdam za úvěr poskytnutý RDM Vehicles pro ručitele „platné, závazné a vymahatelné závazky“.
- 7 Smlouvami ze dne 27. února 2004 poskytla Commerz Nederland společnosti RDM Finance I BV (dále jen „RDM Finance I“) úvěrový rámec ve výši 7,2 milionů eur a společnosti RDM Finance II BV (dále jen „RDM Finance II“) úvěrový rámec ve výši 6,4 milionů eur, které byly určeny k financování vojenského materiálu objednaného u společnosti RDM Technology BV.
- 8 Dne 2. března 2004 poskytl jednatel společnosti Havenbedrijf Rotterdam záruky, jimiž se tato společnost zaručila společnosti Commerz Nederland za splnění závazků společností RDM Finance I a RDM Finance II vyplývajících z úvěrů, jež byly poskytnuty těmito dvěma společnostmi.
- 9 Dne 3. března 2004 vypracovala advokátní kancelář uvedená v bodě 6 tohoto rozsudku společnosti Commerz Nederland „právní posudek“, který je srovnatelný s posudky uvedenými v bodě 6 tohoto rozsudku.
- 10 Dopisy ze dne 29. dubna 2004 Commerz Nederland vypověděla úvěry poskytnuté RDM Finance I a RDM Finance II a vyzvala ke splacení zbývajících dlužných částek. Vzhledem k tomu, že ke splacení nedošlo, Commerz Nederland vyzvala Havenbedrijf Rotterdam, aby jí z titulu poskytnutých záruk zaplatila částky ve výši 4 869,00 eur, resp. 14 538,24 eur a příslušenství. Havenbedrijf Rotterdam této výzvě nevyhověla.

- 11 Dopisem ze dne 20. srpna 2004 Commerz Nederland vypověděla úvěr poskytnutý RDM Vehicles a vyzvala ke splacení zbývajících dlužných částek. Vzhledem k tomu, že ke splacení nedošlo, Commerz Nederland vyzvala Havenbedrijf Rotterdam, aby jí z titulu poskytnuté záruky zaplatila částku ve výši 19 843 541,80 eur a příslušenství. Ani této výzvě Havenbedrijf Rotterdam nevyhověla.
- 12 Dne 20. prosince 2004 podala Commerz Nederland proti Havenbedrijf Rotterdam žalobu k Rechtbank Rotterdam, kterou se domáhala zaplacení částky dlužné na základě záruky, kterou Havenbedrijf Rotterdam poskytla za účelem poskytnutí úvěru RDM Vehicles. Rozsudkem ze dne 24. ledna 2007 uvedený soud tuto žalobu zamítl, protože tato záruka představuje opatření podpory ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, které mělo být podle čl. 108 odst. 3 SFEU oznámeno Evropské komisi, a uvedená záruka je v důsledku toho podle čl. 3:40 odst. 2 nizozemského občanského zákoníku neplatná.
- 13 Commerz Nederland se proti tomuto rozsudku odvolala ke Gerechtshof 's-Gravenhage a svá návrhová žádání doplnila v tom smyslu, že se domáhala rovněž toho, aby bylo Havenbedrijf Rotterdam uloženo zaplacení částek dlužných na základě záruk, které posledně uvedená společnost poskytla za účelem poskytnutí úvěrů společností RDM Finance I a RDM Finance II. Rozsudkem ze dne 1. února 2011 tento soud potvrdil rozsudek Rechtbank Rotterdam a návrhová žádání Commerz Nederland ve znění pozměněném v rámci odvolacího řízení zamítl.
- 14 Gerechtshof 's-Gravenhage zejména zastával názor, že přezkum skutkových okolností provedený na základě kritérií uvedených v rozsudku Francie v. Komise (C-482/99, EU:C:2002:294) vede k závěru, že poskytnutí záruk dotčených v původním řízení musí být přičteno nizozemských veřejným orgánům.
- 15 Gerechtshof 's-Gravenhage se v této souvislosti opíral o okolnosti, že město Rotterdam drží všechny akcie společnosti Havenbedrijf Rotterdam, že členové představenstva a dozorčí rady tohoto podniku jsou jmenováni valnou hromadou akcionářů, a tedy tímto městem, že radní města odpovědný za přístav předsedá dozorčí radě, že stanovy společnosti Havenbedrijf Rotterdam vyžadují pro poskytnutí takových záruk, jako jsou záruky dotčené ve věci v původním řízení, souhlas dozorčí rady, a že účel společnosti Havenbedrijf Rotterdam stanovený v jejích stanovách není srovnatelný s účelem běžného obchodního podniku, neboť prvořadý význam je přikládán obecnému zájmu.
- 16 Uvedený odvolací soud dospěl k závěru, že město Rotterdam ve skutečnosti vykonává silný vliv na společnost Havenbedrijf Rotterdam, a že se tedy skutkový kontext věci v původním řízení liší od skutkového kontextu věci, v níž byl vydán rozsudek Francie v. Komise (EU:C:2002:294). Na tomto závěru nic nemění skutečnost, že jednatel společnosti Havenbedrijf Rotterdam jednal svévolně, když poskytnuté záruky vědomě tajil a nepožádal dozorčí radu tohoto podniku o souhlas.
- 17 Gerechtshof 's-Gravenhage dále odmítl argument společnosti Commerz Nederland, podle něhož dotčené záruky neposkytly výhodu ani společnosti RDM Vehicles, ani společnosti RDM Finance I a ani společnosti RDM Finance II, protože byly poskytnuty na základě smlouvy uzavřené dne 28. prosince 2002 mezi RDM Holding NV a GHR, kterou se společnost RDM Holding NV výměnou za to, že GHR poskytne věřitelům společností patřících do skupiny RDM záruky ve výši minimálně 100 milionů eur, zavázala nedodat technologii týkající se ponorek na Tchaj-wan (dále jen „smlouva o ponorkách“). Tento dřívější závazek totiž uvedené záruky nezbavuje jejich povahy „výhody“ ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU.
- 18 Commerz Nederland navrhuje, aby předkládající soud zrušil rozsudek vydaný Gerechtshof 's-Gravenhage. Tvrdí zejména, že okolnosti, které odvolací soud zohlednil, nemohou odůvodnit závěr, podle něhož se město Rotterdam podílelo na poskytnutí záruk dotčených v původním řízení. Commerz Nederland rovněž připomíná, že pokud by město Rotterdam bylo informováno, s těmito zárukami by nesouhlasilo, že dotčený jednatel musel složit funkce, které vykonával u Havenbedrijf Rotterdam, a že za své jednání v této věci byl trestněprávně odsouzen. Commerz Nederland konečně zpochybňuje posouzení odvolacího soudu týkající se účinků smlouvy o ponorkách na kvalifikaci záruk dotčených v původním řízení jako výhody.

- 19 V této souvislosti má Hoge Raad der Nederlanden za to, že odvolací soud právem rozhodl, že poskytnutí záruky je autonomním právním aktem, i když k němu dochází za účelem splnění smluvního závazku. Je tomu tak zejména proto, že smlouva o ponorkách neupřesňuje ani společnosti, pro něž musí být záruky schváleny, ani výši těchto záruk.
- 20 Pokud jde o přičitatelnost těchto záruk státu, má předkládající soud za to, že rozsudek Francie v. Komise (EU:C:2002:294) může být vykládán v tom smyslu, že tato přičitatelnost závisí na tom, zda je možné ze souhrnu indicií vyvodit, že na veřejné orgány musí být nahlíženo tak, že se podílely na dotyčných opatřeních, přičemž tento jejich podíl musí být skutečný a faktický. V projednávaném případě by tento výklad vedl k tomu, že poskytnutí uvedených záruk nelze přičítat městu Rotterdam.
- 21 Nicméně rozsudek Francie v. Komise (EU:C:2002:294) by mohl být vykládán i v tom smyslu, že pro určení podílu veřejných orgánů na přijetí dotyčného opatření stačí, že ze souhrnu indicií je možné vyvodit, že tyto orgány obecně řídí rozhodovací proces probíhající ve veřejném podniku při přijímání takových opatření, o jaká se jedná ve věci v původním řízení, nebo na tento proces skutečně vykonávají silný a dominantní vliv. Skutečnost, že v projednávaném případě nebylo dotyčné opatření jednatelem veřejného podniku uvedeným orgánům oznámeno a že byly vědomě porušeny stanovy s tím důsledkem, že záruky byly poskytnuty proti vůli dozorčích orgánů, jakož i města Rotterdam a státu, proto nutně nepředstavuje překážku přičitatelnosti uvedených opatření veřejným orgánům.
- 22 Za těchto podmínek se Hoge Raad der Nederlanden rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Brání tomu, aby byla záruka poskytnutá veřejným podnikem přičtena orgánům veřejné moci, což je vyžadováno pro kvalifikaci podpory jako státní podpory ve smyslu článků 107 [SFEU] a 108 SFEU, skutečnost, že tato záruka byla stejně jako v projednávaném případě poskytnuta (jediným) jednatelem veřejného podniku, který k tomu sice byl podle občanského práva oprávněn, avšak jednal svévolně, poskytnutí záruky vědomě tajil a porušil stanovy veřejného podniku, neboť nepožádal dozorčí radu o souhlas, a že je třeba mimoto vycházet z toho, že dotčený veřejný subjekt (v tomto případě město Rotterdam) záruku poskytnout nechtěl?
- 2) Pokud výše uvedené okolnosti nutně nebrání přičitatelnosti tohoto opatření orgánům veřejné moci, jsou tedy irrelevantní pro zodpovězení otázky, zda lze poskytnutí záruky přičíst orgánům veřejné moci, nebo musí soud provést posouzení ve světle ostatních indicií, které hovoří pro nebo proti přičitatelnosti tohoto opatření orgánům veřejné moci?“

K návrhu na znovuotevření ústní části řízení

- 23 Ústní část řízení byla ukončena dne 8. května 2014 po přednesení stanoviska generálního advokáta.
- 24 Dopisem ze dne 5. července 2014, došlým Soudnímu dvoru téhož dne, společnost Commerz Nederland Soudnímu dvoru navrhla, aby nařídil znovuotevření ústní části řízení.
- 25 Na podporu tohoto návrhu tvrdí, že stanovisko generálního advokáta zaprvé uvádí nedostatečný popis skutkových okolností, dále že dostatečně neobjasňuje důsledky jedné ze dvou výkladových alternativ navržených předkládajícím soudem a konečně, že se opírá o právní úvahy, k nimž se účastníci řízení nemohli dostatečně vyjádřit.
- 26 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr může kdykoli po vyslechnutí generálního advokáta nařídít znovuotevření ústní části řízení v souladu s článkem 83 svého jednacího řádu, zejména pokud má za to, že věc není dostatečně objasněna nebo že musí být rozhodnuta na základě

argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení nebo zúčastněnými uvedenými v článku 23 statutu Soudního dvora projednán (rozsudek Spojené království v. Rada, C-431/11, EU:C:2013:589, bod 27 a citovaná judikatura).

- 27 V projednávaném případě má Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta za to, že má k dispozici všechny nezbytné poznatky k tomu, aby odpověděl na položené otázky, a že tyto poznatky byly před ním projednány.
- 28 Návrh společnosti Commerz Nederland na znovuotevření ústní části řízení musí tudíž být zamítnut.

K předběžným otázkám

- 29 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda musí být čl. 107 odst. 1 SFEU vykládán v tom smyslu, že pro účely určení, zda záruky poskytnuté veřejným podnikem jsou či nejsou přičitatelné veřejnému orgánu, který ho ovládá, jsou relevantní okolnosti, že na straně jedné jediný jednatel uvedeného podniku, který tyto záruky poskytl, jednal neoprávněně, jejich poskytnutí vědomě tajil a porušil stanovy svého podniku, a že na straně druhé by uvedený veřejný orgán s poskytnutím těchto záruk nesouhlasil, pokud by o nich byl informován. Předkládající soud by kromě toho chtěl vědět, zda jsou v takové situaci, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, tyto okolnosti způsobitelné takovouto přičitatelností vyloučit.
- 30 Úvodem je třeba poukázat na to, že je nesporné, že ve věci v původním řízení je poskytnutí záruk společností Havenbedrijf Rotterdam za úvěry poskytnuté společností RDM Véhicules, RDM Finance I a RDM Finance II použitím státních prostředků ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, protože tyto záruky zahrnují dostatečně konkrétní hospodářské riziko, které může společnosti Havenbedrijf Rotterdam způsobit náklady, a protože posledně uvedená společnost byla v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení ve vylučném vlastnictví města Rotterdam.
- 31 Pokud jde o přičitatelnost poskytnutí těchto záruk státu ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, je třeba připomenout, že nemůže být vyvozena z pouhé skutečnosti, že tyto záruky byly poskytnuty veřejným podnikem kontrolovaným státem. I když stát může kontrolovat veřejný podnik a vykonávat dominantní vliv na jeho operace, není možné automaticky předpokládat, že tuto kontrolu v konkrétním případě skutečně vykonává. Je dále nezbytné přezkoumat, zda musí být na veřejné orgány nahlíženo tak, že se tak či onak podílely na přijetí těchto opatření (v tomto smyslu viz rozsudek Francie v. Komise, EU:C:2002:294, body 50 až 52).
- 32 V tomto ohledu není možné požadovat, aby bylo na základě přesného šetření prokázáno, že veřejné orgány konkrétně pobídly veřejný podnik k přijetí dotyčných opatření podpory. Přičitatelnost opatření podpory přijatého veřejným podnikem státu je totiž možné vyvodit ze souhrnu indicií vyplývajících z okolností projednávaného případu a kontextu, ve kterém bylo toto opatření přijato (rozsudek Francie v. Komise, EU:C:2002:294, body 53 a 55).
- 33 Relevantní je zejména každá indicie, která v konkrétním případě svědčí o podílu veřejných orgánů na přijetí opatření nebo o nepravděpodobnosti toho, že se na jeho přijetí nepodílely, rovněž s ohledem na rozsah tohoto opatření, jeho obsah nebo podmínky, které obsahuje, nebo o neexistenci podílu uvedených orgánů na přijetí uvedeného opatření (rozsudek Francie v. Komise, EU:C:2002:294, body 56 a 57).
- 34 Ve světle této judikatury přísluší předkládajícímu soudu, aby ověřil, zda v projednávaném případě přičitatelnost záruk vydaných společností Havenbedrijf Rotterdam státu může být vyvozena ze souboru indicií vyplývajících z okolností věci v původním řízení a z kontextu, v němž tyto okolnosti

nastaly. Za tímto účelem je třeba určit, zda tyto indicie v projednávaném případě umožňují prokázat podíl veřejných orgánů nebo nepravděpodobnost toho, že se tyto orgány na poskytnutí těchto záruk nepodílely.

- 35 V této souvislosti, jak uvedla zejména Komise a Havenbedrijf Rotterdam, a jak připomenul generální advokát v bodech 78 a 79 svého stanoviska, v projednávaném případě existence takových organických vazeb mezi Havenbedrijf Rotterdam a městem Rotterdam, jaké jsou popsány v bodě 15 tohoto rozsudku, v zásadě směřuje k prokázání podílu veřejných orgánů nebo nepravděpodobnosti toho, že se tyto orgány na poskytnutí takovýchto záruk nepodílely.
- 36 Kromě toho je třeba zohlednit, že okolnost, že jediný jednatel veřejného podniku jednal neoprávněně, není sama o sobě způsobilá takovýto podíl vyloučit. Jak totiž uvedl sám předkládající soud a generální advokát v bodech 90 a 91 svého stanoviska, účinnost pravidel týkajících se státní podpory by byla výrazně narušena, kdyby jejich použití mohlo být vyloučeno na základě pouhé skutečnosti, že jednatel veřejného podniku porušil stanovy tohoto podniku.
- 37 V projednávaném případě však předkládající soud poukazuje na to, že jediný jednatel Havenbedrijf Rotterdam nejenže jednal neoprávněně a porušil stanovy tohoto podniku, nýbrž poskytnutí záruk dotčených ve věci v původním řízení rovněž vědomě tajil zejména proto, že bylo nutno předpokládat, že dotyčný veřejný orgán, konkrétně město Rotterdam, by s poskytnutím těchto záruk nesouhlasil, pokud by o nich byl informován. Podle předkládajícího soudu nasvědčují tyto skutečnosti tomu, že se město Rotterdam na poskytnutí těchto záruk nepodílelo.
- 38 Přísluší předkládajícímu soudu, aby posoudil, zda uvedené skutečnosti jsou vzhledem ke všem relevantním indiciím způsobilé prokázat nebo vyloučit podíl města Rotterdam na poskytnutí uvedených záruk.
- 39 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět, že čl. 107 odst. 1 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že pro účely určení, zda záruky poskytnuté veřejným podnikem jsou či nejsou přičitatelné veřejnému orgánu, který ho ovládá, jsou spolu se souborem indicií vyplývajících z okolností věci v původním řízení a z kontextu, v němž tyto okolnosti nastaly, relevantní okolnosti, že na straně jedné jediný jednatel uvedeného podniku, který tyto záruky poskytl, jednal neoprávněně, jejich poskytnutí vědomě tajil a porušil stanovy svého podniku, a že na straně druhé uvedený veřejný orgán by s poskytnutím těchto záruk nesouhlasil, pokud by o nich byl informován. Tyto okolnosti jsou samy o sobě v takové situaci, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, způsobilé takovouto přičitatelnost vyloučit pouze tehdy, pokud z nich vyplývá, že se tento veřejný orgán na poskytnutí dotčených záruk nepodílel.

K nákladům řízení

- 40 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 107 odst. 1 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že pro účely určení, zda záruky poskytnuté veřejným podnikem jsou či nejsou přičitatelné veřejnému orgánu, který ho ovládá, jsou spolu se souborem indicií vyplývajících z okolností věci v původním řízení a z kontextu, v němž tyto okolnosti nastaly, relevantní okolnosti, že na straně jedné jediný jednatel uvedeného podniku, který tyto záruky poskytl, jednal neoprávněně, jejich poskytnutí vědomě tajil a porušil stanovy svého podniku, a že na straně druhé uvedený veřejný orgán by s poskytnutím těchto

záruk nesouhlasil, pokud by o nich byl informován. Tyto okolnosti jsou samy o sobě v takové situaci, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, způsobilé takovouto přičitatelnost vyloučit pouze tehdy, pokud z nich vyplývá, že se tento veřejný orgán na poskytnutí dotčených záruk nepodílel.

Podpisy.